

ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Ο ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Βρίσκει τον ήρωα 1031/10 Δεσ 1939

Την 26ην τρέχοντος μηνός θά γίνουν εν Ήρακλείω τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀγάλματος τοῦ θρυλικοῦ μάρτυρος τῆς Κρήτης Δασκαλογιάννη.

—Ἡ ἀρμοδία Ἐπιτροπή ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου μας Ἀγαθαγγέλου ἐργάσαται ἤδη ἐντατικῶς διὰ τὴν ἀρτιωτέραν προπαρασκευὴν τῆς ἐορτῆς τῶν ἀποκαλυπτηρίων, ἥτις δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ Παγκρήτιον συναγεμῶν πρὸς τὸν τόπον τοῦ μάρτυρος τοῦ Κρητῶς Ἐθνομάρτυρος.

Ἡδὴ, χωρὶς νὰ ἀνοιχθῶμεν εἰς λεπτομέρειας τῆς ἰδιαιτέρας ζωῆς καὶ τῆς δόξασεως τοῦ μεγάλου τούτου τέκνου τῆς Κρήτης, διότι αὐτὸ εἶναι ἔργον τῆς ἱστορίας, θὰ σημειώσωμεν ὀλίγα τινὰ δραματικὰ γεγονότα προηγηθέντα τῆς παραδόσεως καὶ τοῦ μάρτυριου του.

Ἐξ ἀνατρέξεωμεν εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἄς σταματήσωμεν πρὸς στιγμὴν εἰς τὰς ἀποφράδας ἡμέρας τοῦ ἔτους 1770. Οἱ ἀδελφοὶ Ὀρλώφ, ὡς ἐντολοδόχοι τῆς Ρωσσίας, παρασύρουσιν τὴν Μάνην εἰς πρόωρον ἐπιπέτασιν, ἢ ὅποια ἀποτυγχάνει καὶ καταπνίγεται εἰς τὸ αἶμα χιλιάδων ἀνυπερασπίστων γυναικοπαίδων. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὁ Δασκαλογιάννης, ὡς Ἀρχηγὸς τῶν Σφακιανῶν, πείθεται νὰ ἠγηθῇ τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Κρήτῃ μὲ κέντρον τὰ ἀπάτητα Σφακιά καὶ λαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ Ὀρλώφ, καθ' ὃν χρόνον εὐρίσκειτο ἐν Τεργέσει μὲ τὸ τρίστιον πλοῖόν του δι' ἀγορὰν πολεμοφοδίων, παχηλάς ὑποσχέσεις ὀλικῆς καὶ ἠθικῆς ἐνισχύσεως.

Ἦτο ἐπόμενον, μίαν ὑπερήφανος ψυχὴ ὅπως τοῦ Δασκαλογιάννη, ποῦ πετοῖσε διαρκῶς ψηλὰ πρὸς τὸ δνεῖρον τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας, ἦτο ἐπόμενον λέγομεν, νὰ παρασυρθῇ καὶ νὰ παρὰσυρῇ μαζί του καὶ τὴν ἡρωϊκὴν του ἐπισχίαν, ἀφοῦ ἔλλωστε οἱ ἀναστειναγμοὶ καὶ οἱ γόοι τῶν βασανιζομένων εἰς τὰ κράσπεδα τῶν Σφακιανῶν βουνῶν ὁμοφύλων του παρὰ τῶν σκληρῶν Γιαννιστάρων, ἐφθάνον εἰς τὰ ἀπόρητα Σφακιανὰ φαράγια ὡς τραγικαὶ ἐπικλήσεις σωτηρίας.

Παρὰ τὴν γνώμην ἐνίων γηραιῶν καὶ βαθυστοχάστων ἀρχηγῶν τῆς Ἐπαρχίας Σφακίων ἢ Ἐπαναστατικῆς κηρύσσεται καὶ τὴν γενικὴν ἀρχὴν γιαν, κατ' ὁμόφωνον ἀποφασί, ἀναλαμβάνει ὁ Δασκαλογιάννης, ὅστις συγκεντρώνει περὶ ἑαυτὸν περίπου 2.000 ἄνδρας ἐπιλέκτους μὲ ἀρχηγὸς γνωστὸς παλαιμάχους Σφακιανούς. Ὁ Σερσκέρης Χασάν Πασσᾶς σπεύδει ἐξ Ἁρακλείου μὲ δύναμιν 12.000 ἀνδρῶν ἑνατῶν τῶν ἐπαναστατῶν διὰ Ρεθύμνης Φραγκοκαστέλλου, ὁ Πασσᾶς Ρεθύμνης διὰ Βρουσῶν μὲ 6.000 ἄνδρας καὶ ὁ Πασσᾶς Χανίων δι' Ἀποκρώνου μὲ ἴσην δύναμιν ἄλλὰ εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ προσιθνεύονται καὶ 6—8.000 ἀτάκτων Τουρκοκρητῶν ἐξ ὅλης τῆς Κρήτης, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἐξεδηλώθη καὶ περιωρισθῆ μόνον εἰς τὰ ἡρωϊκὰ

Σφακιά. Τὴν 24ην Ἀπριλίου 1770 αἱ Τουρκικαὶ δυνάμεις ἀρχίζουν τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἀπὸ τὸν τομέα τῆς Κράτης, ὅπου διεξάγονται λυσσώδεις ἀγῶνες καὶ πάλιν σῶμα πρὸς σῶμα. Οἱ ἀτρόμητοι πολεμισταὶ τῶν Σφακιανῶν βουνῶν ἵνα ἀποφύγουν τὴν βεβαίαν κλέωσιν, ἥτις τοὺς ἀπειλεῖ ἀπὸ τὰς ἀσυγκρίτως ὑπετέρας δυνάμεις τῶν Τούρκων, ἀναγκάζονται νὰ συμπτυχθῶσιν εἰς τὰ ὑψηλότερα σημεῖα τῶν βουνοσειρῶν.

Τὴν 27ην Ἀπριλίου πίπτει ὁ Καλλικράτης κατόπιν λυσσῶδους καὶ πολυπύκρου μάχης παρὰ τὴν τοποθεσίαν «Ἀσπροκέφαλο». Ὑπερχιλιακορμιά σκοτωμένων τούρκων καὶ διπλάσιοι τραυματῆαι καλύπτουσι τὴν ἐκτασιν τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐκείνης. Ὁ Καλλικράτης λαφυραγωγεῖται καὶ καίεται. Δὲν μένει πέτρα ἐπάνω σ' ἄλλη ὄργαν ὅμως ἐξακολουθεῖ σκληρὸς καὶ αἰματηρὸς. Οἱ ἀετοὶ τῶν Λευκῶν Ὀρέων ὑπερασπίζουσι τὸ πατριον ἔδαφος σπιθμὴν πρὸς σπιθμὴν. Οὕτως ἢ ἄλλως γινώσκουσι τὴν τύχην τῶν καὶ προτιμῶσι νὰ πέσωσι μαχόμενοι παρὰ σκλάβοι εἰς τὰ χεῖρᾶ τῶν ἐχθρῶν.

Ἀκολουθεῖ ἡ πτώσις τοῦ Ἐμπρόσγιαλου, τοῦ Παταϊνοῦ, τῶν Κομιτάδων, τῆς Χώρας τῶν Σφακιῶν καὶ τῆς Ἀνωπόλεως, ἥτις ἦτο καὶ ἡ ἰδιαιτέρα Πατρίς τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως Δασκαλογιάννη.

Ἡ ἰδία ἰσχὴ τοῦ Καλλικράτη περιμένει καὶ τὰ χωρία αὐτά. Λαφυραγωγοῦνται, ἀνασκάπτονται, καίονται καὶ τὰ καπνίζοντα ἄματῶνα μένα ἐρείπια τῶν ἀποτελοῦσιν τὸν θωρὸν τῆς ὑστάτης ἰκεσίας πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν Παναγίαν.

Καὶ ὁ Θεὸς ἐπικουρεῖ τοὺς λεοντοψύχους μαχητὰς καὶ εἰς τὸ θρυλικὸν φαράγγι τῆς Σαμαριάς ὁ ἡρωϊκὸς ἀρχηγὸς Μπουναῖτος αἰφνυδιάζει καὶ πεσοκὸβει κυριολεκτικῶς μὲ τὰ 300 παλληκάρια τοῦ ἄνω τῶν 1500 Τούρκων μὲ ἐλαχίστας ἀπώλειαις. Ἦτο τὸ κτύπημα τῆς ἐκδικήσεως, τὸ ὅποιον ἐζητοῦσε ἡ μεγάλη θυσία τῶν ἀκάμπτων ἡρώων. Κατ' εὐχὴν καὶ ὕστερα ἀπὸ ὑπερανθρώπου θυσίας τὰ γυναικόπαιδα τῶν Σφακιῶν σώζονται πρὸς τὸν ὄρμον τοῦ Λουτροῦ καὶ ἐκεῖ ἐπιβιβάζονται εἰς τὰ ἀναμένοντα Σφακιανὰ πλοῖα.

Ἐως ἐδῶ τελειῶνει τὸ δράμα διὰ τὰ Σφακιά καὶ ἀρχίζει ἡ μεγάλη τραγωδία διὰ τὸν μάρτυρα Δασκαλογιάννην καὶ τὴν ἀτυχὴ του οἰκογένειαν.

Ἡ σύζυγος του Σγουρομάλλινη καὶ αἱ θυγατέρες του Ἀνθοῦσα καὶ Μαρία συνοδεύονται ἀπὸ δύο ἀφοσιωμένους σωματοφύλακας τοῦ Δασκαλογιάννη, ἠκολούθησαν τὰ φεύγοντα γυναικόπαιδα πρὸς τὸν ὄρμον τοῦ Λουτροῦ, ὅστις εἶχεν ὀρισθῆ ὡς σημεῖον ἐπιβίβασεως τοῦ τῶν εἰς τὰ ἀναμένοντα Σφακιανὰ πλοῖα. Δυστυχῶς στὸ δρόμο ἐλαβῶθη ἡ μητέρα ἀπὸ Τούρκους, ποὺ εἶχεν προσπελάσει εἰς διαφόρους ἐπικαίρους θέσεις καὶ αἱ δύο κόραι τῆς νομίζουσαι ὅτι ἀπέθανε, τρελλές ἀπὸ τὴν ὀδύνην καὶ τὸν πόνον, τράβηξαν χωρὶς κατεῦθυνσιν διὰ νὰ σωθοῦν, ἀφοῦ φαίνεται

καὶ αὐτοὶ φονεῦθη. Οὕτω ἔπεσαν στὰ χεῖρᾶ τῶν Τούρκων, ποὺ μόλις ἔμαθαν πῶς ἦσαν αἱ κόραι τοῦ Δασκαλογιάννη τὰς ὠδήγησαν ἀμέσως στὸ Σερσκιέρη Χασάν Πασσᾶ, ὅστις εἶχεν τὸ στρατηγεῖον του στὸ Φραγκοκάστελλον. Ἡ μητέρα προστατευομένη ἀπὸ τὸ νυκτερινὸ σκοτάδι κατάρθωσε αἰμόφυρτος νὰ συρθῆ μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Λουτροῦ, ὅπου ἐπεβίβασθη εἰς ἕνα ἀπὸ τὰ καράβια τοῦ ἀνδρῶς τῆς συντετριμένη καὶ θρηνοῦσα γιὰ τὴν ἀνεπανόρθωτη συμφορὰ τοῦ χαμοῦ τῶν θυγατέρων τῆς.

Ἐκεῖ μετ' ὀλίγον τὴν συνήντησε καὶ ὁ Δασκαλογιάννης καὶ μὲ πόνον ἀσυγκράτητον ἐπληροφόρηθη ὅτι αἱ ἀγαπημέναι κόραι τοῦ Ἀνθοῦσα καὶ Μαρία εἶχον πέσει εἰς τὰ χεῖρᾶ τῶν Τούρκων. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου σημειοῦμεν ὅτι, κατὰ τὴν διασωθεῖσαν παράδοσιν, ἡ μὲν Ἀνθοῦσα μὴ ὑποφέρουσα τοὺς ἐξευτελισμοὺς τῶν Τούρκων ἠτόκτιόνησε ἢ ἐφονεῦθη παρ' αὐτῶν, ἡ δὲ Μαρία ἐπιζήσασα καὶ συρθεῖσα μετὰ τοῦ μάρτυρος πατρὸς τῆς αἰχμάλωτος εἰς τὸ Μεγάλον Κάστρο (Ἁράκλειον) μετεφέρθη μετὰ τὴν θανάτωσιν τούτου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐδόθη ὡς σύζυγος εἰς τὸν Ντεφιερντάρη τοῦ Χασάν Πασσᾶ.

Καὶ τῶσα ἀρχίζει τὸ μεγάλο ψυχικὸ μάρτυριον τοῦ Δασκαλογιάννη, ὁ ὅποιος τσακισμένος ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς ἰδιαιτέρας του Πατρίδος, τὴν ὅποιαν ἠκολούθησε ὁ θάνατος τῶν παλληκαριῶν καὶ γυναικοπαίδων, θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του ὡς μόνον ὑπεύθυνον ὄργαν τῶν συμφορῶν. Αὐτὸς ὁ ἀτρόμητος χάνει τὴν ψυχραϊάν του καὶ νομίζει, διὰ πρέπει νὰ προσφέρῃ τὸν ἑαυτὸν του ὡς τελευταῖον ἐξίλαστήριον θῶμα εἰς τοὺς νικητὰς Τούρκους, ἵνα σωθῆ ἢ λοιπὴ Κρήτῃ ἀπὸ τὴν καταστροφὴν. Χωρὶς νὰ διστάσῃ καὶ παρὰ τὰς προτροπὰς τῶν περισωθέντων συμπολεμιστῶν του, ἀποφασίζει καὶ παραδίδεται εἰς τὸν Σερσκέρην Χασάν Πασσᾶ.

Ἡ θυσία του αὐτῆ ὑπῆρξεν δευτέρα πλάνη διότι, παρ' ὄλην τὴν αὐταπάρνησιν ποὺ περιέκλειεν ἐν ἑαυτῇ, οὐ μόνον δὲν ἐπέφερον οὐδὲνα ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ καὶ ἀπεστέργησε τὴν δράκα τῶν ἐναπομεινάντων ἡρώων ἀπὸ τὸν φυσικὸν τῶν ἀρχηγῶν εἰς μίαν στιγμὴν ὑπερτάτης ἀνάγκης.

Ἡ συνάντησις τοῦ Δασκαλογιάννη μετὰ τῆς θυγατρὸς του Μαρίας στὸ Φραγκοκάστελλον ὑπῆρξεν ἀληθῶς δραματικὴ. Θὰ ἐχρηιάζετο κάλαμος ἰσχυρὸς καὶ Ὀμηρικὴ δύναμις διὰ νὰ περιγραφῆ ἡ σκηνὴ ἐκείνη τοῦ σπαραγμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπίνου ὀδύνης.

Πατὴρ καὶ κόρη, διαρκῶς κακουχοῦμενοι καὶ ὀβριζόμενοι, ὀδηγοῦνται ἐν μέσῳ τῶν σπιτῶν τῶν νικητῶν καὶ κατὸ πιν μακρὰς καὶ ἐπιπόνου πορείας εἰς τὸ Ἁράκλειον καὶ ρίπτονται εἰς τὰς σκοτεινὰς φυλακὰς τοῦ Κάστρου.

Ἐπὶ τέλος ξημερώνει ἡ 17η Ἰουνίου τοῦ 1771 καὶ ὁ θρυλικὸς Δασκαλογιάννης σύρεται ἐκ τοῦ τάφου τῆς

τοῦ μάρτυριου του ἐπὶ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συνδριβανίου, κοντὰ στὸ ἀναβρυτήριο τοῦ Μοροζίνη. Δένεται χειροπόδαρα ἡμίγυμνος ἐπὶ μίαν κρέκλας τοποθετημένης σὲ μίαν ἐξέδραν καὶ ἀπέναντι τοῦ φέρου ἄλυσοδέτονον ἀδελφόν του Χατζῆ Σγουρομάλλην γιὰ νὰ παρασκολληθῆ τὸ μάρτυριόν του καὶ ἔτσι ὁ πόνος του νὰ γίνῃ διπλός!

Καὶ τὸ μάρτυριον ἀρχίζει. Ὁ δῆμιος μὲ θηριώδη κωνισμὸν τὸν γδέρνει μὲ ἕνα κοφτερὸ μαχαίρι καὶ τοῦ ἀποσπᾷ λωρίδας σαρκὸς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς ὀσφύος, καθ' ὃν χρόνον τὰ μὲν περιβάλλοντα τὸν τόπον τοῦ μάρτυριου στίφη τῶν Τούρκων οὐρλιάζουν ἀπὸ φρονηθῆσα αἰμοβόρου χάρας, ὁ δὲ βοηθὸς τοῦ δημίου μὲ σατανικὸν σαδισμόν τοποθετεῖ ἐμπρὸς τοῦ ἕνα καθεστῆν διὰ νὰ βλέπῃ ὁ μάρτυς τὸ κατάντημά του.

Ὁ μάρτυρικὸς ὄργαν ἡρώος ἐπιδεικνύει καὶ πάλιν τὴν γρανιτώδη ψυχὴν του, συγκρατεῖ τοὺς συγκλονιστικοὺς πόνους του καὶ ἀπὸ τὸ αἰμορροῦσθαι στόματου ἐξοφύγγων μῦθων ἀρατὰ Ἄχ!

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἰδιον καὶ μὲ τὸν παρακολουθοῦντα τὸ μάρτυριον ἀδελφόν του, ὁ ὅποιος παθαίνει ψυχικὸν κλονισμόν, καταλαμβάνεται ἀπὸ μανίαν καὶ οὐρεται εἰς τὴν σκοτεινὴν του φυλακὴν γιὰ νὰ ἀποθάνῃ μετ' ὀλίγον.

Αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ μάρτυρικὸς θάνατος τοῦ Δασκαλογιάννη. Ἔτσι ἐσθυσεν ἡ ζωὴ τοῦ Κρητῶς αὐτοῦ ἡρώος ὁ ὅποιος μαζί μὲ τὸν Πήγα Φεραῖον, τὸν Ἀθανάσιον Δεϊκὸν καὶ τὸν Ἐατασκιντῶνα ἐπέτελεσαν τὴν ματωμένην πλειάδα τῶν ἡρωϊκῶν ἐθνομαρτύρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀναγεννήσεως.

Πρὸς τιμὴν τοῦ ματωμένου αὐτοῦ ἡρώος κατεσκευάσθη διὰ Πανελληνίου ἐράνου καὶ ἐοικήθη εἰς τὸν τόπον τοῦ μάρτυριου τοῦ ἀγάλματος, τοῦ ὁποῦ τοῦ ἀποκαλυπτήρια θὰ γίνωσι τὴν 26ην τοῦ μηνός αὐτοῦ.

Κρήτες, ἐτοιμασθῆτε διὰ τὸ εὐλαβικὸν προσκύνημα. Κρήσοιαι μητέρες καὶ κόραι, μὴ λησμονήσετε τὴν ἡμέραν αὐτὴν νὰ κατευθύνετε τὸν λιβανωτὸν τῆς προσευχῆς σας πρὸς τὸν μάρτυρικὸν σύζυγον τῆς Σγουρομάλλινης καὶ πατέρα τῆς αὐτοῦ χούρας Ἀνθοῦσας.

Δεῦξασκαλοι, ποὺ ἡ Παναγία σᾶς ἀνέθεσε τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῆς διαπλάσεως τῆς νέας γεννεᾶς, τὴν ἡμέραν αὐτὴν κρατήσατε τοὺς μαθητὰς σας εἰς ὀρθοστάσιαν καὶ στιγμὴν ἐνὸς λεπτοῦ πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ θρυλικοῦ Ἐθνομάρτυρος.

Κ. Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΝΗΣΟΠΟΜΠΗΝ

ΡΩΜΗ—Ἀγγέλλεται ἐκ Ταγγέρης ὅτι ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ἀπεφάσισαν νὰ ὀργανώσωσιν νησοπομπὰς εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην διὰ περισσῶν τέρων ἀσφάλειαν.